

УДК 339.543

Гудзь М. В.¹, Губенко Д. С.²

¹ д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-512 НУ «Запорізька політехніка»

ПРАЦЯ ТА МОТИВУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ МИТНИХ ОРГАНІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах воєнного стану в Україні, коли роль митних органів є надзвичайно важливою, питання мотивації працівників цих структур стає дуже актуальним. Державна митна служба України, яка проходить процес реформування, потребує системи мотивації, що відповідає сучасним вимогам. Тільки достатньо вмотивований працівник митних органів буде успішно та якісно виконати свої посадові обов'язки. Проте сьогодні ця система мотивування в Україні є недосконалою та потребує змін, саме тому вимагає активного дослідження даної теми.

Сам термін «мотивація» вперше був запропонований А. Шопенгауером і з тих пір широко використовується в різних наукових галузях для розуміння причин людської поведінки. Ця концепція з часом еволюціонувала, починаючи з використання винагород та покарань до сучасної концепції «людських ресурсів» де співробітники вважаються ключовими фігурами у виробництві, а остаточні результати виробничих дій залежать саме від них[1]. Мотивація є важливим процесом, який стимулює працівників займатися освітою та самоосвітою для ефективної діяльності. Це дає можливість задовольняти професійні потреби співробітників і стимулює їх викладатися на повну. Не можна залишити без уваги той факт, що мотивування держслужбовців у більшій мірі регулюються різними інструкціями, нормативно-правовою базою, положеннях тощо. Саме тому в сучасному світі не можливе мотивування працівників митних органів без осучаснення рекомендацій щодо покращення роботи в даній сфері.

Питання мотивації працівників митних органів на даний момент недостатньо висвітлена та має ряд нюансів, оскільки мотивування працівників митних служб відрізняється від мотивування працівників звичайних організацій. Реалізуючи митну політику, Державна митна служба України не лише займається координацією інших державних органів щодо питань, які входять до їх компетенції, а й за рахунок накопиченого досвіду практичної діяльності істотно впливає на формування митної політики шляхом зворотного зв'язку з іншими органами державної влади.

Умови роботи митників України під час воєнного стану суттєво відрізняються від звичайних періодів. Основні особливості змін включають:

- загострення безпекових загроз (у зв'язку зі збільшенням ризику терористичних актів, контрабанди та незаконного переміщення зброї та товарів, митники стикаються зі значною загрозою для своєї особистої безпеки. Вони повинні ретельно дотримуватися процедур безпеки та бути постійно насторожі); збільшений обсяг роботи (війна може призвести до збільшення обсягу торгівлі та пересування товарів через кордон. Митники повинні бути готові до роботи з великими потоками товарів та забезпечувати швидко та ефективну митну обробку); зміну пріоритетів (умови війни можуть призвести до зміни пріоритетів у митній роботі. Наприклад, більший фокус може бути приділений перевірці товарів, що можуть бути пов'язані з військовою або терористичною діяльністю) [2];

- співпраця зі збройними силами: умови війни можуть вимагати зміцнення співпраці та координації між митними органами та збройними силами проявляється в тому, що митники можуть брати участь у спільних операціях з виявлення та запобігання незаконному переміщенню зброї та матеріалів, що можуть бути використані військовими загонами. Підвищений рівень стресу : робота митників під час війни може бути надзвичайно напруженою і стресовою. Вони стикаються зі складними ситуаціями, включаючи можливий контакт зі зброєю та небезпечними матеріалами. Митники мають бути готові до ефективного управління стресом та збереження своєї психологічної стійкості. Умови роботи митників під час воєнного стану вимагають високого рівня професіоналізму, мобільності та готовності до виконання своїх обов'язків у надзвичайних умовах, оскільки вони відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки країни та боротьбі зі злочинністю та контрабандою під час воєнного конфлікту [2].

Тому виникає велика необхідність належним чином мотивувати працівників митних органів, щоб вони добросовісно виконували свої обов'язки. Зазвичай митні органи мотивують своїх працівників за допомогою матеріальних стимулів, таких як премії, доплати та надбавки. Оскільки посадовий оклад працівника митниці є мінімальним, такі додаткові винагороди є необхідними. Однією з важливих складових управління

працівниками митних органів є також використання демотивації у випадках службової невідповідності, несвоєчасного виконання завдань, погіршення якості роботи або порушення трудової дисципліни.[3, с. 16].

В умовах воєнного стану в Україні, митники стикаються з рядом проблем, що можуть впливати на їхню мотивацію. Основні проблеми мотивації митників включають небезпеку для їхнього життя, зниження економічної стабільності та зростання корупції. Військові дії можуть створювати загрозу безпеці митників, що може призводити до страху та небажання продовжувати роботу. Крім того, економічна нестабільність та зростання корупції можуть впливати на фінансову мотивацію, оскільки можуть знижувати їхні заробітки та підривати довіру до системи, бо незважаючи на широку набір премій, додаткових виплат і підвищень, заробітна плата працівників митних органів за сучасними стандартами залишається низькою, що не стимулює їх до виконання обов'язків якісно і покращення результативності. Навпаки, це може спонукати їх до розгляду зміни роботи або навіть до злочинних дій, таких як хабарництво.

Під час воєнного стану важливо зробити кроки для покращення мотивації працівників митних органів. Це може включати забезпечення їхньої безпеки шляхом надання необхідного спеціального захисту, підвищення заробітної плати та запровадження ефективних антикорупційних заходів. Адже внаслідок збереження високого рівня корупції на митниці необлікованими у 2022 р. залишилося імпорту на суму в 4,2 млрд.дол, а експорту в 2,4 млрд.дол, що суттєво вплинуло на обсяги надходження митних платежів та оподаткування зовнішньоекономічної діяльності [4, с.180]. Це свідчить про необхідність негайного зменшення рівня корупції на митниці, який, можна зробити за рахунок реформування судової та правоохоронної системи, а також зміни методу нарахування заробітної плати працівникам митних та правоохоронних органів.

Отже, воєнний стан вимагає специфічних підходів до праці та мотивації працівників митних органів, з урахуванням особливостей ситуації та потреб безпеки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Волкова М.В., Шевченко В.С. Особливості формування соціально-економічної мотивації праці персоналу підприємства [Електронний ресурс]: Електронне наукове фахове видання / М.В. Волкова, В.С. Шевченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016.–Вип.9. – Режим доступу : <http://surl.li/smtri> (дата звернення: 2024–29–03). – Назва з екрану.
2. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану [Електронний

ресурс]: Постанова КМУ від 20.03.2022 р. № 330. – Режим доступу: <http://surl.li/fvzzm> (дата звернення: 2024–04–01). - Назва з екрану.

3. Ганас Л.М., Дорош О. І., Білець Л. В. Особливості мотивування працівників митних органів / Л.М. Ганас, О.І. Дорош, Л.В. Білець // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2020. –Вип. 2 (1). – С. 13–20.

4. Угрин В., Бондаренко Є., Шевчук А. Ефективність роботи митних органів України в умовах воєнного стану/ В. Угрин, Є. Бондаренко, А. Шевчук // Економічний аналіз.– 2022.– Том 32.– № 3.– С. 171-182.